

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก และทราบแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงระบบการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก

การศึกษานี้ทำโดยใช้แบบสอบถามและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร ผู้ปฏิบัติงานบัญชี ผู้ปฏิบัติงานการเงิน จำนวน 27 คน และนำข้อมูลที่ได้ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 27 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.26 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.74 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี ร้อยละ 51.85 รองลงมามีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี ร้อยละ 37.04 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 81.48 รองลงมา มีการศึกษาระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา ร้อยละ 18.52 ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการสหกรณ์ พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน ร้อยละ 33.33 เท่ากัน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 59.26 รองลงมา มีสถานภาพโสด ร้อยละ 33.33 ส่วนใหญ่มีอายุงานระหว่าง 6 – 8 ปี ร้อยละ 44.44 รองลงมา มีอายุงานไม่เกิน 2 ปี ร้อยละ 25.93

2. ปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชี

2.1. การควบคุมภายในทั่วไปในกิจกรรมด้านการบัญชี

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อของการควบคุมภายในทั่วไปในกิจกรรมทางการบัญชี สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์ฯ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในหัวข้อปัญหาการแก้ไขระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์โดยไม่ได้รับการอนุมัติหรือเปลี่ยนแปลงจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี (ค่าเฉลี่ย 1.11) ปัญหาในหน้าที่การเก็บเงิน-รับเงิน การจัดเตรียม

และบันทึกการรับ-จ่ายเงินโดยพนักงานคนเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 1.48) และโดยส่วนใหญ่เห็นว่า มีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในหัวข้อปัญหาการอนุมัติธุรกรรมต่าง ๆ เกินอำนาจของผู้บริหารแต่ละระดับ (ค่าเฉลี่ย 1.26) ปัญหาการละเลยการสอบทานงบการเงินระหว่างกาล (งบการเงินรายเดือน รายไตรมาส) ของผู้บริหาร เช่น การลงลายมือชื่อรับรอง หรือมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในงบการเงิน เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.63) ปัญหาการบันทึกไม่ครบถ้วนตามระเบียบสหกรณ์ที่กำหนดให้มีสมุดบัญชี ทะเบียนต่าง ๆ สำหรับบันทึกการสมุดเงินสด สมุดบัญชีแยกประเภท ทะเบียนสินทรัพย์ ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนสินค้า เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.70) ปัญหาความไม่ชัดเจนในหน้าที่งานการบัญชี การเงิน สินเชื่อ การตลาด การจัดซื้อ การเก็บรักษา การส่งสินค้า เกิดการทำงานซ้ำซ้อน (ค่าเฉลี่ย 1.88) การออกงบการเงินระหว่างกาล (งบการเงินรายเดือน รายไตรมาส) ที่ไม่ถูกต้องของพนักงานบัญชี ซึ่งขาดการสอบทานตรวจสอบยอดรายรับ-รายจ่าย ความสมเหตุสมผลของรายการ กับบัญชีแยกประเภท (ค่าเฉลี่ย 2.00) ปัญหาการไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทนในกรณีที่ผู้รับผิดชอบในงานบัญชีลาหยุดหรือลาพักผ่อนประจำปี (ค่าเฉลี่ย 2.33) และเห็นว่า มีระดับปัญหาในการควบคุมภายในปานกลาง ในหัวข้อปัญหาการบันทึกรายงานการประชุม ไม่สมบูรณ์ในทุกครั้งที่มีการประชุม และไม่บันทึกอย่างเป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 2.66) ปัญหาผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์จากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบ และติดตามการดำเนินงานของสหกรณ์ จึงไม่สามารถที่จะให้คำแนะนำข้อคิดเห็นแก่สหกรณ์ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.22) ปัญหาการไม่ทบทวนความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสหกรณ์ อย่างสม่ำเสมอ เช่น การประกันภัยครอบคลุมถึงสินค้าคงเหลือ สินทรัพย์ถาวร และสินทรัพย์สิ่งอื่น ๆ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.30) ปัญหาการขาดระบบการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมของทางการเงินและการเก็บรักษาเงิน เช่น ระบบขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่อายุมาก เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.48)

2.2. การควบคุมภายในด้านเงินสดและธนาคาร

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อของการควบคุมภายในด้านเงินสดและธนาคาร สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์โดยส่วนใหญ่เห็นว่า มีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในปัญหาที่พนักงานการเงินรับเงินสด หรือเช็คและไม่ได้นำฝากธนาคารโดยทันที หรือภายในสิ้นวัน (ค่าเฉลี่ย 1.15) ปัญหาการทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น การเบิก-ถอนเงินสด โดยไม่ผ่านการมอบอำนาจจากคณะกรรมการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 1.15) และส่วนใหญ่เห็นว่า มีระดับปัญหาในการควบคุมภายในน้อย ในปัญหาเงินขาดหรือเกินบัญชีมีจำนวนบ่อยครั้ง และไม่สามารถหาสาเหตุได้ (ค่าเฉลี่ย 1.56) ปัญหาสมุดบัญชีแยกประเภทและสมุดเงินสดมียอดไม่ตรงกัน (ค่าเฉลี่ย 1.63) ปัญหาการเก็บเงินสด

ในมือเกินวงเงินที่คณะกรรมการดำเนินการอนุมัติบ่อยครั้ง และไม่มีการชี้แจงสาเหตุการเก็บเงินไว้เกินวงเงิน (ค่าเฉลี่ย 1.85) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการละเลยการตรวจนับเงินสดทุกวันทำการ และสอบทานรายการในสมุดเงินสดว่าตรงกันหรือไม่กับใบสำคัญรับ-จ่าย โดยดำเนินการก่อนนำเงินเข้าสู่บัญชีให้ผู้บริหารกับพนักงานบัญชีหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการให้ตรวจเงินสดประจำวันและลงนามรับรองในสมุดเงินสดด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.52) ปัญหาการไม่ได้ทบทวนหลักประกันความซื่อสัตย์ของพนักงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเงินสด เช่น เพิ่มหลักทรัพย์การค้ำประกันการทำงาน หรือบุคคลค้ำประกัน เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.07)

2.3. การควบคุมภายในด้านรายรับ

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านรายรับ สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาพนักงานการเงินไม่ออกใบเสร็จรับเงินสำหรับเงินที่ได้รับทุกจำนวนและทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 1.07) ปัญหาการสูญหายของใบเสร็จรับเงินที่ใช้แล้ว หรือที่ยังไม่ได้ใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.37) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาพนักงานการเงินยกเลิกใบเสร็จรับเงินบ่อยครั้ง แต่ไม่มีการลงนามอนุมัติให้มีการยกเลิกใบเสร็จโดยผู้รับมอบอำนาจ (ค่าเฉลี่ย 1.59) ปัญหาพนักงานทำใบเสร็จรับเงินหาย จำนวนเล่มที่ตรวจนับไม่ตรงกับในสมุดคุมยอดใบเสร็จรับเงิน (ค่าเฉลี่ย 1.67) ปัญหาพนักงานบัญชีจัดทำสรุปใบเสร็จรับเงิน/รายงานการรับเงินประจำวันที่แสดงจำนวนเงินรับจากแหล่งต่าง ๆ ในแต่ละวันและเปรียบเทียบจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับกับหลักฐานจากแหล่งต่างๆ และจำนวนที่แสดงในใบฝากธนาคารไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 1.88) ปัญหาการไม่สอบทานใบเสร็จทุกฉบับในการบันทึกบัญชีทำให้การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 2.33)

2.4. การควบคุมภายในด้านรายจ่าย

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านรายจ่าย สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการไม่ได้จัดทำเช็ค และใบสำคัญจ่ายที่ลงเลขที่ไว้ล่วงหน้าทำให้มีการออกเช็คหรือใบสำคัญจ่ายโดยไม่ได้รับอนุมัติ (ค่าเฉลี่ย 1.37) ปัญหาพนักงานเดินเล่อในการจ่ายเงินซ้ำในรายการจ่ายเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 1.48) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาการจ่ายเงินโดยไม่ได้ตรวจสอบเอกสารการจ่ายเงิน เช่น ใบกำกับสินค้า ใบแจ้งหนี้ ใบสำคัญจ่าย เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.67) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการไม่ได้จัดเก็บใบสำคัญจ่าย

ไว้ในแฟ้มเฉพาะทำให้เกิดความสับสนว่าได้จ่ายเงินไปหรือยัง และไม่มีการประทับตรา “จ่ายเงินแล้ว” ไว้บนเอกสาร (ค่าเฉลี่ย 2.93)

2.5. การควบคุมภายในด้านการขายสินค้าและลูกหนี้

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านรายจ่าย สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการขายสินค้าเชื่อแก่ ลูกหนี้ที่ไม่มีตัวตน (ค่าเฉลี่ย 1.04) ปัญหาการให้สินเชื่อลูกหนี้การค้าโดยไม่ได้นำเข้าคณะกรรมการ ดำเนินการพิจารณาก่อน (ค่าเฉลี่ย 1.15) ปัญหาการไม่นำส่งเงินจากการขายสินค้าแก่พนักงาน การเงินเมื่อมีการขายสินค้าเป็นเงินสด (ค่าเฉลี่ย 1.22) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุม ภายในระดับน้อย ในปัญหาลูกหนี้การค้าค้างชำระมากกว่า 1 ปีมีมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.04) ปัญหาการ ละเลยในการลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน (ค่าเฉลี่ย 2.30) ปัญหาการละเลยการยื่นขอเงิน ในใบเสร็จรับ-เงิน/ใบกำกับสินค้ากับใบส่งสินค้าทั้งชนิดสินค้าที่ขาย จำนวนยอดรวม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 2.30) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีระดับปัญหาปานกลาง ในปัญหาการไม่ลงลายมือชื่อของผู้ซื้อ สินค้าในใบรับสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.37)

2.6. การควบคุมภายในด้านการซื้อสินค้าและเจ้าหนี้

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านการซื้อสินค้าและเจ้าหนี้ สามารถสรุปได้ว่าสหกรณ์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการ สั่งซื้อสินค้าโดยไม่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 1.26) ปัญหา ผู้จำหน่ายสินค้าให้สหกรณ์ไม่มีคุณภาพ และไม่มีความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ทับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 1.66) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาเมื่อสินค้าชำรุด หรือไม่ครบถ้วนตามจำนวนสั่งซื้อ สหกรณ์ไม่ได้ติดตามอย่างทันท่วงที (ค่าเฉลี่ย 1.88) ปัญหาความ ครบถ้วนของสินค้าที่สั่งซื้อ โดยไม่มีการตรวจสอบ การตรวจนับ การเปรียบเทียบกับเอกสารสั่งซื้อ (ค่าเฉลี่ย 2.00) ปัญหายอดคงเหลือในแยกประเภทซื้อสินค้า กับรายละเอียดซื้อสินค้า และ ยอดคงเหลือในแยกประเภทเจ้าหนี้การค้า กับรายละเอียดเจ้าหนี้ไม่ตรงกัน (ค่าเฉลี่ย 2.37)

2.7. การควบคุมภายในด้านสินค้าคงเหลือ

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านสินค้าคงเหลือ สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาสินค้าคงคลัง มีไม่ครบถ้วนตามบัญชี (ค่าเฉลี่ย 1.85) ปัญหาการละเลยการติดตามในกรณีมีผลต่างจากการ

ตรวจนับสินค้า รวมไปถึงการจัดทำการพิสูจน์สินค้าคงเหลือ และปรับปรุงยอดให้ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.26) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาสินค้าเสื่อมคุณภาพ และถ้าสมัชชนเป็นสินค้าค้างคลังสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.52) ปัญหาการละเลยการตรวจสอบสินค้าคงคลังอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.00) ปัญหาบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าออกคลังสินค้า โดยไม่ได้รับอนุญาต (ค่าเฉลี่ย 3.04)

2.8. การควบคุมภายในด้านสินทรัพย์ถาวร

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านสินทรัพย์ถาวร สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการจัดซื้อสินทรัพย์ถาวรโดยไม่ผ่านที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี หรือไม่กำหนดไว้ในแผนงานประจำปี (ค่าเฉลี่ย 1.30) ปัญหาการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ถาวรโดยไม่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 1.30) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาการละเลยการจัดเก็บสินทรัพย์สำคัญ เช่น เอกสารสิทธิ์ที่ดิน ทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น ไว้ในที่ปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 1.52) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการสูญหายของสินทรัพย์ถาวร (ค่าเฉลี่ย 2.63) ปัญหาการจัดทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวรไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 2.81) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับมาก ในปัญหาการขาดความรู้ในการซื้อสินทรัพย์ถาวรประเภทเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 3.56)

2.9. การควบคุมภายในด้านเงินให้กู้ยืม

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านเงินให้กู้ยืม สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการกำหนดเงื่อนไขการชำระหนี้ต่าง ๆ โดยไม่ผ่านการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี (ค่าเฉลี่ย 1.19) ปัญหาการควบคุมยอดลูกหนี้ผู้กู้รายตัวกับบัญชีย่อยลูกหนี้มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ เช่น มีการกู้เงินระหว่างปีมากผิดปกติ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 1.33) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาการกำหนดวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้กู้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่ได้ถือปฏิบัติระเบียบอย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย 1.52) ปัญหาการให้เงินกู้ยืมเงินโดยไม่ได้อิงวิเคราะห์ลูกหนี้ตามระเบียบของสหกรณ์ก่อนการจ่ายเงินกู้ (ค่าเฉลี่ย 1.81) ปัญหาการละเลยการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของลูกหนี้เพื่อพิสูจน์ว่าใช้ตามวัตถุประสงค์ (ค่าเฉลี่ย 2.33) และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการละเลยการสุ่มสอบลูกค้ำผู้กู้ว่ามีเอกสารหลักฐานครบถ้วนตรงกันกับบัญชีย่อยลูกหนี้ และสมุดบัญชีเงินกู้ (ค่าเฉลี่ย 2.56) ปัญหา

การละเลยการติดตามแก้ไขลูกหนี้ค้างชำระโดยไม่มีการนำเข้าไปประชุมคณะกรรมการ
ดำเนินการในแต่ละเดือนเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไข (ค่าเฉลี่ย 2.66) ปัญหาการไม่สม่ำเสมอ
ในการกระทบยอดบัญชีเงินกู้กับบัญชีแยกประเภทย่อยโดยพนักงานที่มีหน้าที่สอบทาน
โดยอิสระ (ค่าเฉลี่ย 2.81) ปัญหาการติดตามการชำระหนี้ค้างชำระโดยไม่มีการเอกสารยืนยันว่ามีการ
ติดตามลูกหนี้ (ค่าเฉลี่ย 3.26)

2.10 การควบคุมภายในด้านเงินเดือนและค่าจ้าง

จากผลการศึกษาพบว่า ในหัวข้อการควบคุมภายในด้านการขายสินค้าและลูกหนี้ สามารถ
สรุปได้ว่าสหกรณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการเบิก
เงินล่วงหน้า หรือทำงานในวันหยุดทุกครั้งไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการดำเนินการแล้ว
(ค่าเฉลี่ย 1.11) ปัญหาการพิจารณาการจ้างพนักงานระดับต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามข้อบังคับของ
สหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 1.15) ปัญหาการอนุมัติการเปลี่ยนแปลงเงินเดือนของผู้ปฏิบัติงานโดยไม่ผ่าน
คณะกรรมการดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 1.37) และส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย
ในปัญหาการละเลยของผู้มีอำนาจในการลงนามในรายละเอียดสรุปเงินเดือน หรือรายละเอียด
เงินเดือนก่อนจ่ายเงินเดือน (ค่าเฉลี่ย 1.59) ปัญหาการละเลยการตรวจสอบการทำงานของพนักงาน
โดยผู้บริหารไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับในแต่ละวัน (ค่าเฉลี่ย 2.07) ปัญหาความไม่สมบูรณ์ และ
ความไม่เป็นปัจจุบันของประวัติพนักงาน (ค่าเฉลี่ย 2.15) ปัญหาการรับเงินเดือนโดยไม่ได้ลงลายมือ
ชื่อรับเงิน หรือได้รับใบแจ้งยอดเงินเดือนทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.15) ปัญหาการไม่ลงเวลาในการทำงาน
ของพนักงาน หรือลงเวลาไม่ครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 2.26) ปัญหาการละเลยการกระทบยอดเงินเดือน
ในงวดนี้กับงวดก่อน ๆ ในเรื่องของจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และจำนวนเงินมีความสัมพันธ์กัน
เหมือนเดิม (ค่าเฉลี่ย 2.37)

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง ปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรจังหวัด
พิษณุโลก นั้น ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัญหาของการควบคุม
ภายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การควบคุมภายในทั่วไปในกิจกรรมด้านการบัญชี

พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วมีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย สืบเนื่องจากโครงสร้างของสหกรณ์
ถูกกำหนดโดยส่วนงานที่ควบคุม (กรมส่งเสริมสหกรณ์) ซึ่งมีระเบียบที่กำหนดตำแหน่งหน้าที่
ที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การทำงานซ้ำซ้อนกันนอกเหนือจากหน้าที่จึงพบน้อย ทั้งนี้สหกรณ์

ทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการ การดำเนินการใด ๆ ต้องผ่านที่ประชุมของคณะกรรมการ ดำเนินการก่อนจึงเป็นการตรวจสอบกันระหว่างฝ่ายจัดการและฝ่ายบริหาร แต่ทั้งนี้พบว่ามีปัญหา การควบคุมภายในระดับปานกลางในเรื่องของการสอบทานความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการ ดำเนินงานของสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น สหกรณ์จำเป็นที่จะต้องหาหลักประกันความเสี่ยง ให้ครอบคลุมทุกส่วนของการดำเนินงาน และต้องประเมินความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกัน ความเสียหายอันเกิดจากการดำเนินงาน ไม่ว่าความเสี่ยงจะเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติ หรือ ความเสี่ยงจากบุคคลทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นควรจัดให้มีการทำประกันวินาศภัย การทำประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลให้ผู้ปฏิบัติงาน การจัดทำการค้ำประกันการเข้าทำงาน การทำประกันสินเชื่อ เป็นต้น และพบว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลางในเรื่องของการ บันทึกการรายงานการประชุมไม่สมบูรณ์และไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นสหกรณ์ต้องให้ความสำคัญในการ บันทึกการประชุมเพื่อนำมาอ้างอิงในทางปฏิบัติ หรือนำนโยบายของคณะกรรมการดำเนินการ ไปสู่ การปฏิบัติได้จริงของฝ่ายจัดการ และพบว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลางในเรื่องของผู้ ตรวจสอบกิจการสหกรณ์ที่ได้มาจากการเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีทำหน้าที่ไม่ สมบูรณ์ และไม่สามารถให้คำแนะนำต่อสหกรณ์ได้ ดังนั้น ผู้ตรวจสอบกิจการที่สหกรณ์ได้ทำการ คัดเลือกในที่ประชุมใหญ่ประจำปีนั้น ควรให้มีการเสนอชื่อกันอย่างทั่วถึง และเสนอผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบและเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจ ในงานสหกรณ์เป็นอย่างดี สามารถที่ จะให้คำแนะนำสหกรณ์ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานกำกับดูแลสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริม สหกรณ์ กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ต้องให้การอบรมและดูแลผู้ตรวจสอบกิจการ

2. การควบคุมภายในเงินสด และเงินฝากธนาคาร

พบว่าโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่สหกรณ์มีความเห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย สหกรณ์ส่วนใหญ่มีรูปแบบการทำงานคล้ายกันทุก ๆ สหกรณ์ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้วางกฎ ระเบียบ ข้อบังคับพื้นฐาน ในการทำงานให้แก่สหกรณ์แต่ละแห่ง และสหกรณ์สามารถที่ จะดำเนินการ ไปโดยมีหลักฐานการตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ บุคคลภายนอก เช่น ธนาคาร ส่วนงานราชการ สมาชิก เป็นต้น และการเบิกจ่ายเงินสดที่เกินกำหนด ตามระเบียบต้องผ่านที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อนเสมอด้วย อีกทั้งการเบิกจ่าย นอกเหนือจากการดำเนินงานตามปกตินั้นต้องอยู่ในแผนงานที่ได้เสนอไว้ต่อสมาชิกในที่ประชุม ใหญ่สามัญประจำปี ทั้งนี้พบว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการละเลย การตรวจนับเงินสดทุกวันทำการ และสอบทานรายการในสมุดเงินสดว่าตรงกันหรือไม่ กับใบสำคัญรับ-จ่ายก่อนนำเงินเข้าสู่บัญชี โดยให้ผู้บริหารกับพนักงานบัญชีหรือผู้ได้รับมอบ

อำนาจจากคณะกรรมการตรวจเงินสดประจำวันและลงนามรับรองในสมุดเงินสดด้วย ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการสอบทานรายการตามระเบียบว่าด้วยการเงินอย่างเคร่งครัด และพบว่ามีปัญหาการไม่ได้ทบทวนหลักประกันความซื่อสัตย์ของพนักงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเงินสด เช่น เพิ่มหลักทรัพย์ค้ำประกันการทำงาน หรือบุคคลค้ำประกัน เป็นต้น สืบเนื่องจากสหกรณ์มีบุคลากรไม่มากความไว้วางใจระหว่างกันมีสูง ทำให้มีการละเลยการทบทวนหลักประกัน ซึ่งบางครั้งพนักงานมีการสับเปลี่ยนหน้าที่กันในเรื่องของการเงิน การบัญชี แต่ก็ยังคงใช้หลักประกันเดิม ดังนั้นสหกรณ์ต้องวางมาตรฐานสำหรับตำแหน่งงานและกำหนดเป็นระเบียบเพิ่มขึ้นมาในการกำหนดหลักประกันที่ต้องทบทวนเป็นปี ๆ ไป

3. การควบคุมภายในด้านรายรับ

พบว่าโดยเฉลี่ยส่วนใหญ่สหกรณ์มีความเห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในปัญหาพนักงานการเงินไม่ออกใบเสร็จรับเงินสำหรับเงินที่ได้รับทุกจำนวนและทุกครั้ง ปัญหาการสูญหายของใบเสร็จรับเงินที่ใช้แล้ว หรือที่ยังไม่ได้ใช้ สืบเนื่องจากระเบียบเกี่ยวกับการรับเงินค่อนข้างที่จะรัดกุม และมีการควบคุมตรวจสอบโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาพนักงานการเงินยกเลิกใบเสร็จรับเงินบ่อยครั้ง แต่ไม่มีการลงนามอนุมัติให้มีการยกเลิกใบเสร็จโดยผู้รับมอบอำนาจ ปัญหาพนักงานทำใบเสร็จรับเงินหาย จำนวนเล่มที่ตรวจนับไม่ตรงกับในสมุดคุมยอดใบเสร็จรับเงิน ปัญหาพนักงานบัญชีจัดทำสรุปใบเสร็จรับเงิน/รายงานการรับเงินประจำวัน que แสดงจำนวนเงินรับจากแหล่งต่าง ๆ ในแต่ละวันและเปรียบเทียบจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้รับกับหลักฐานจากแหล่งต่างๆ และจำนวนที่แสดงในใบฝากธนาคารไม่ครบถ้วน ปัญหาการไม่สอบทานใบเสร็จทุกฉบับในการบันทึกบัญชี ทำให้การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ยังคงพบปัญหาอยู่บ้างในการละเอียดของพนักงานในการไม่ให้ความสำคัญในการให้ผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อรับรอง หรือยกเลิกรายการบางอย่างที่เกี่ยวข้องทางการเงิน การขาดการตรวจทานเอกสารอย่างถี่ถ้วน มีการตกหล่นของเอกสาร ดังนั้นสหกรณ์ต้องเข้มงวดพนักงานให้มีความรู้ในการจัดเก็บเอกสาร โดยการนำกระบวนการในการจัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ดีของผู้ปฏิบัติงาน หรือระบบ 5ส ทำให้เอกสารสืบค้นหาได้ง่ายและมีผู้ที่รับผิดชอบแน่นอนเมื่อเกิดปัญหาขึ้นต้องมีผู้ที่ต้องดูแลรับผิดชอบ

4. การควบคุมภายในด้านรายจ่าย

พบว่าโดยส่วนใหญ่สหกรณ์มีความเห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในปัญหาการไม่ได้จัดทำเช็ค และใบสำคัญจ่ายที่ลงเลขที่ไว้ล่วงหน้าทำให้มีการออกเช็คหรือใบสำคัญจ่ายโดยไม่ได้รับอนุมัติ ปัญหาพนักงานเดินเล่อในการจ่ายเงินซ้ำในรายการจ่ายเดียวกัน การนำระบบการจ่ายเงินเป็นเช็ค ทำให้สหกรณ์ต้องเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงพบปัญหาในการนำเช็คที่ไม่ได้อนุมัติขึ้นเงินน้อยมาก และผู้ที่มีอำนาจในการลงลายมือชื่อในเช็คต้องมีไม่น้อยกว่า สองหรือสามคนของบุคคลผู้รับมอบอำนาจจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการจึงไม่ค่อยพบปัญหา เช่นเดียวกับปัญหาการจ่ายเช็คในรายการซ้ำ ๆ กันก็เกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน การลงลายมือชื่อของผู้รับมอบอำนาจหลาย ๆ คนจะทำให้เป็นการตรวจสอบกันเบื้องต้น และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในเรื่องของการจ่ายเงิน โดยไม่ได้ตรวจสอบเอกสารการจ่ายเงิน เช่น ใบกำกับสินค้า ใบแจ้งหนี้ ใบสำคัญจ่าย เป็นต้น ปัญหาเกิดจากการละเลยของพนักงานที่หลีกเลี่ยงหรือลัดขั้นตอนการทำงาน ดังนั้นผู้ที่มีอำนาจลงลายมือชื่อต้องให้ความสำคัญในการตรวจสอบ และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลางในเรื่องของการจัดเก็บใบสำคัญจ่ายไว้ในแฟ้มเฉพาะทำให้เกิดความสับสนว่าได้จ่ายเงินไปหรือยัง และไม่มีการประทับตรา “จ่ายเงินแล้ว” ไว้บนเอกสาร หลาย ๆ สหกรณ์ไม่มีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ถูกต้องการค้นหาเอกสาร การแยกเอกสารไม่เป็นหมวดหมู่ การค้นหาเอกสารไม่พบจึงเกิดขึ้นบ่อย ดังนั้นควรนำกระบวนการจัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยโดยมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ดีของผู้ปฏิบัติงาน หรือระบบ 5ส เข้ามาใช้ในการดูแลเอกสารสำคัญด้วย

5. การควบคุมภายในด้านการขายสินค้าและลูกหนี้

พบว่าโดยส่วนใหญ่ สหกรณ์เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในปัญหาการขายสินค้าเชื่อแก่ลูกหนี้ที่ไม่มีตัวตน ปัญหาการให้สินเชื่อกับลูกหนี้การค้าโดยไม่ได้นำเข้าคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา ก่อน สหกรณ์มักมีสมาชิกอยู่ในพื้นที่และมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันค่อนข้างมาก บางสหกรณ์พนักงานคือบุคคลที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ การกระทำการใด ๆ ที่ผิดปกติมักถูกสมาชิกคัดค้าน เพราะทั้งสมาชิก หรือพนักงานอยู่ในพื้นที่ การทำการใด ๆ จึงอยู่ในสายตาของคนในพื้นที่จึงกลายเป็นการตรวจสอบไปพร้อม ๆ กัน ส่วนปัญหาการไม่นำส่งเงินจากการขายสินค้าแก่พนักงานการเงิน ในทางปฏิบัติมีการขายสินค้าเป็นเงินสด สหกรณ์แต่ละแห่งจะมีคลังสินค้า หรือหน้าร้านขายสินค้าที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันกับสำนักงานจึงเป็นการยากที่จะลักลอบขายสินค้าโดยไม่มีบุคคลใดเห็น และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย

ในปัญหาการหนี้การค้าค้างชำระมากกว่า 1 ปีมีมากขึ้น สหกรณ์ให้สมาชิกกู้เงินเพื่อการเกษตรไม่ว่าจะเป็นเงินสด หรือวัสดุการเกษตรอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่จะมาขอสินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าอีก และลูกหนี้การค้าส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาต่างหากจากลูกหนี้ปกติจึงต้องนำเข้าไปประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกลั่นกรองก่อนให้สินเชื่อเป็นราย ๆ ไป ปัญหาการละเลยในการลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน ปัญหาการละเลยการยื่นยอดเงินในใบเสร็จรับเงิน - เงิน/ใบกำกับสินค้ากับใบส่งสินค้าทั้งชนิดสินค้าที่ขาย จำนวนยอดรวม เป็นต้น สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรทำให้ไม่ใส่ใจเกี่ยวกับเอกสารแต่จะให้ความใส่ใจกับจำนวนที่ซื้อ-ขายกันมากกว่า จึงไม่ค่อยพบปัญหาเพราะจะมีการตรวจนับให้เห็นกันชัดเจน และสินค้าเป็นของจับต้องได้ แต่ทั้งนี้ผู้บริหารต้องให้ความเชื่อมั่นในระบบ และต้องไม่มองข้ามเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นส่วนที่จะบอกได้ว่าระบบที่รัดกุมนั้นมีความเพียงพอ ผู้บริหารต้องให้ความใส่ใจเป็นอย่างมาก และส่วนใหญ่เห็นว่ามึระดับปัญหาปานกลาง ในปัญหาการไม่ลงลายมือชื่อของผู้ซื้อสินค้าในใบรับสินค้า อย่างที่กล่าวมาแล้วว่าสมาชิกที่เป็นเกษตรกรไม่ได้ให้ความสนใจกับเอกสาร แต่ให้ความสนใจกับสินค้าที่สั่งซื้อจึงละเลยในการสร้างความสมบูรณ์ของเอกสารที่อาจจะก่อให้เกิดการทุจริตของพนักงานได้โดยตนเองไม่ได้ตั้งใจ เช่น การไม่นำเงินที่ขายได้มาส่งแก่พนักงานการเงิน เพราะไม่ได้ออกเอกสารใด แก่สมาชิก เป็นต้น ดังนั้นสหกรณ์ต้องให้ความรู้แก่สมาชิกในเรื่องของการให้ความสำคัญของเอกสารหลักฐานในการสั่งซื้อสินค้าของสมาชิก รวมไปถึงการลงลายมือชื่อในเอกสารต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการตรวจสอบสหกรณ์ด้วย

6. การควบคุมภายในด้านการซื้อสินค้าและเจ้าหน้าที่

พบว่าโดยส่วนใหญ่สหกรณ์เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหาการสั่งซื้อสินค้าที่จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ปัญหาผู้จำหน่ายสินค้าให้สหกรณ์ไม่มีคุณภาพ และไม่มีความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ทับซ้อน พบปัญหาในส่วนนี้น้อยเนื่องจากว่าระเบียบในการสั่งซื้อสินค้าแต่ละครั้งต้องผ่านการประชุมคณะกรรมการดำเนินการก่อนและสินค้าที่สั่งซื้อต้องมาจากความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ ดังนั้นสินค้าที่สหกรณ์ฯ ต้องสั่งซื้อจึงเป็นสินค้าที่อยู่ในความต้องการเท่านั้นจึงจะขายได้ และสินค้าถูกกำหนดยี่ห้อที่สมาชิกต้องการจึงแสดงว่าสินค้านั้นมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจ และร้านค้าที่ขายสินค้าให้แก่สหกรณ์ฯ จึงต้องนำเสนอสินค้าที่สมาชิกต้องการในราคาที่อยู่ในท้องตลาด หากแพงเกินไปสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ก็จะเปรียบเทียบราคาระหว่างร้านค้าในพื้นที่ จึงช่วยให้สหกรณ์ฯ ต่อรองราคาได้ในราคาที่ถูกที่สุด และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในหัวข้อปัญหาเมื่อสินค้าชำรุด หรือไม่ครบถ้วนตามจำนวนสั่งซื้อ สหกรณ์ไม่ได้ติดตามอย่าง

ทันที่ที่ ปัญหาความครบถ้วนของสินค้าที่สั่งซื้อ โดยไม่มีการตรวจสอบ การตรวจนับ การเปรียบเทียบกับเอกสารสั่งซื้อ ปัญหายอดคงเหลือในแยกประเภทซื้อสินค้า กับรายละเอียดซื้อสินค้า และยอดคงเหลือในแยกประเภทเจ้าหนี้การค้า กับรายละเอียดเจ้าหนี้ไม่ตรงกัน สืบเนื่องจากพนักงานไม่ให้ความสำคัญกับเอกสาร บางครั้งเอกสารไม่มีความสมบูรณ์ ไม่ถูกต้อง การจะตรวจพบว่ามีสิ่งผิดปกติจึงมีความล่าช้าออกไป จึงทำให้บางครั้งก่อให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์ฯ เช่น บริษัทผู้จำหน่ายปฏิเสธการรับผิดชอบสินค้าที่ชำรุด หรือสินค้าไม่ครบเมื่อมีการตรวจนับภายหลัง แต่พนักงานมีการลงลายมือชื่อรับครบถ้วนทุกขั้นตอน และจ่ายเงินไปแล้ว เป็นต้น ดังนั้น พนักงานผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด โดยไม่คิดว่าเป็นเรื่องเสียเวลา ผู้บริหารต้องกำกับดูแลอย่างเข้มงวด

7. การควบคุมภายในด้านสินค้าคงเหลือ

พบว่าโดยส่วนใหญ่สหกรณ์เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาสินค้าคงคลังมีไม่ครบถ้วนตามบัญชี ปัญหาการละเลยการติดตามในกรณีมีผลต่างจากการตรวจนับสินค้า รวมไปถึงการจัดทำการพิสูจน์สินค้าคงเหลือ และปรับปรุงยอดให้ถูกต้อง แม้ว่าจะมีปัญหในระดับน้อยแต่เป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องดูแล ความเข้มงวดในการดูแลคลังสินค้าของสหกรณ์ย่อมมีน้อยกว่าบริษัทซึ่งมีความเป็นสากลมากกว่า ดังนั้นในระดับองค์กรขนาดเล็กอย่างสหกรณ์ฯ การกำหนดพนักงานให้ดูแลรับผิดชอบคลังสินค้า และสร้างความรู้ให้เพียงพอในการดูแลรักษาสินค้า รวมไปถึงดูแลถึงความครบถ้วนของสินค้าไม่ก่อให้เกิดการสูญหาย และการกำหนดให้มีการตรวจสอบโดยคณะกรรมการดำเนินการ การกำกับดูแลโดยผู้บริหารสหกรณ์ฯ อย่างต่อเนื่องจะช่วยลดปัญหาได้ และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในหัวข้อปัญหาสินค้าเสื่อมคุณภาพ และด้าสมัยจนเป็นสินค้าค้างคลังสินค้า ปัญหาการละเลยการตรวจสอบสินค้าคงคลังอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าออกคลังสินค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเมื่อสหกรณ์ฯ แต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบดูแลอย่างชัดเจน มีการตั้งระเบียบในการเข้าออกคลังสินค้า มีแผนงานที่กำหนดให้ผู้บริหารเข้าไปตรวจสอบเป็นครั้งคราว เมื่อมีการกำกับดูแลอย่างเป็นขั้นตอนจะช่วยให้สหกรณ์ฯ บริหารสินค้าคงคลังเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกได้เป็นอย่างดี

8. การควบคุมภายในด้านสินทรัพย์ถาวร

พบว่าโดยส่วนใหญ่ สหกรณ์ฯ เห็นว่าปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในหัวข้อปัญหาการจัดซื้อสินทรัพย์ถาวร โดยไม่ผ่านที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี หรือไม่ได้กำหนดไว้ใน

แผนงานประจำปี ปัญหาการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุม คณะกรรมการดำเนินการ ทั้งสองกรณีขั้นต้นนั้น มีระเบียบที่กำหนดให้สหกรณ์ฯ ต้องปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด และมีหน่วยงานที่ต้องเข้ามาตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรม ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ฯ จึงเป็นการยากที่สหกรณ์ฯ จะหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตาม และส่วนใหญ่เห็นว่า มี ปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในหัวข้อปัญหาการละเลยการจัดเก็บสินทรัพย์สำคัญ เช่น เอกสารสิทธิ์ที่ดิน ทะเบียนรถยนต์ สลากออมทรัพย์ เป็นต้น ไว้ในที่ที่ปลอดภัย สืบเนื่องจาก สหกรณ์ฯ มีสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างเสี่ยงต่อภัยต่าง ๆ เช่น อยู่ห่างจากที่ชุมชน สถานที่ทรุดโทรม และยังไม่สามารถจะลงทุนในการก่อสร้างใหม่เพราะอาจจะกระทบกับสภาพคล่องของกิจการได้ เป็นต้น ข้อจำกัดหลายอย่างทำให้สถานที่เก็บเอกสารของสหกรณ์ฯ จึงเป็นเพียงตู้เหล็กเก็บเอกสารที่ ล็อคกุญแจไว้เท่านั้น ไม่มีห้องมั่นคงจัดเก็บเป็นสัดส่วนแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อเอกสารสำคัญต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่เสี่ยงต่อความเสียหาย สหกรณ์ฯ ต้องมีมาตรการในการดูแลเป็นพิเศษเพิ่มเติม เช่น การจัดเวรยามดูแล การตรวจสอบเป็นครั้งคราว โดยกำหนดให้อยู่ในแผนงานของสหกรณ์ฯ ในการ ตรวจสอบเอกสารสำคัญ เป็นต้น และส่วนใหญ่เห็นว่า มีปัญหาการควบคุมภายในระดับปานกลาง ในหัวข้อปัญหาการสูญหายของสินทรัพย์ถาวร ปัญหาการจัดทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวร ไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน สหกรณ์ฯ บางแห่งก่อตั้งมานานมีทรัพย์สินถาวรมากมายและไม่สามารถระบุที่อยู่ ได้รวมทั้ง ไม่สามารถใช้งานได้เป็นปกติแต่ยังไม่ได้ตัดออกจากบัญชี ในกรณีเหล่านี้ทำให้ทรัพย์สิน ในทะเบียนไม่ถูกต้องไปด้วย ดังนั้นควรมีการตั้งกรรมการขึ้นเพื่อตรวจนับทรัพย์สิน ตามทะเบียน คุมสินทรัพย์ โดยต้องกำหนดในแผนงานของสหกรณ์ฯ ระบุผู้ดูแลรับผิดชอบ มอบอำนาจการ ตรวจสอบอย่างชัดเจนและรายงานผลแก่ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานได้รับทราบ และส่วน ใหญ่เห็นว่า มีปัญหาการควบคุมภายในระดับมาก ในหัวข้อปัญหาการขาดความรู้ในการซื้อ สินทรัพย์ถาวรประเภทเทคโนโลยี สหกรณ์ฯ ยังจำเป็นต้องขอความเห็นจากหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านที่มีความเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นเป็นอย่างดีเพื่อให้สหกรณ์ฯ ได้ประโยชน์สูงสุดจากการ ใช้ทรัพย์สินนั้น ๆ โดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนหรือบำรุงรักษาต่อไป

9. การควบคุมภายในด้านเงินให้กู้ยืม

พบว่าโดยส่วนใหญ่สหกรณ์ฯ เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อยที่สุด ในปัญหา การกำหนดเงื่อนไขการชำระหนี้ต่าง ๆ โดยไม่ผ่านการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปัญหาการควบคุมยอดลูกหนี้ผู้กู้รายตัวกับบัญชีย่อยลูกหนี้มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ เช่น มีการ กู้เงินระหว่างปีมากผิดปกติ เป็นต้น พบปัญหาเหล่านี้บ่อยสืบเนื่องจากระเบียบว่าด้วยการกู้ยืมเงิน ของสมาชิกมีความชัดเจน และกำหนดคุณสมบัติ วงเงินกู้แต่ละสัญญาที่เป็นจำนวนที่แน่นอน จึงไม่

สามารถหลีกเลี่ยงออกจากเงื่อนงำได้ จึงไม่พบปัญหาในการปฏิบัติ และส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสามารถควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาการกำหนดวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกผู้กู้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่ได้ถือปฏิบัติระเบียบอย่างเคร่งครัด ปัญหาการให้เงินกู้ยืมเงินโดยไม่ได้อิงระเบียบที่ถูกต้องตามระเบียบของสหกรณ์ก่อนการจ่ายเงินกู้ ปัญหาการละเลยการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของลูกหนี้เพื่อพิสูจน์ว่าใช้ตามวัตถุประสงค์ ถึงแม้ว่าระเบียบจะมีความชัดเจนเพียงใด เมื่อถึงขั้นตอนของการปฏิบัติพนักงานต้องนำหลักการความถูกต้องในการให้สินเชื่อมาใช้อย่างเคร่งครัด แต่บางครั้งความเคร่งครัดก็สร้างปัญหาในการทำงานแทนที่วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ คือการช่วยเหลือสมาชิกในการเข้าถึงแหล่งทุน ข้อกำหนดบางอย่างกลับกลายเป็นการกีดกันการเข้าถึงแหล่งทุนของสมาชิกเป็นผลทำให้พนักงานเลือกหลักการยืดหยุ่น โดยเลี่ยงในระเบียบบางข้อไป ดังนั้น สหกรณ์ต้องทบทวนระเบียบในเรื่องของการกู้ยืมให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลง การยึดเอาระเบียบเก่า ๆ ที่ไม่ได้รับการแก้ไขก็จะสร้างปัญหาในการปฏิบัติงานและไม่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกอย่างสูงสุด และส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสามารถควบคุมภายในระดับปานกลาง ในปัญหาการละเลยการสุ่มสอบลูกค้ำผู้กู้ว่ามีเอกสารหลักฐานครบถ้วนตรงกันกับบัญชีย่อยลูกหนี้ และสมุดบัญชีเงินกู้ ปัญหาการละเลยการติดตามแก้ไขลูกหนี้ค้างชำระ โดยไม่มีการนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการในแต่ละเดือน เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ปัญหาการไม่สม่ำเสมอในการกระทบบยอดบัญชีเงินกู้กับบัญชีแยกประเภทย่อย โดยพนักงานที่มีหน้าที่สอบทานโดยอิสระ ปัญหาการติดตามการชำระหนี้ค้างชำระ โดยไม่มีเอกสารยืนยันว่ามีการติดตามลูกหนี้ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สหกรณ์ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด สหกรณ์มีวิธีปฏิบัติในการดำเนินการภายหลังการให้กู้ยืมว่าต้องทำอะไรบ้าง การตรวจสอบลูกค้ำ การดูแลหนี้ค้างชำระ การละเลยโดยถือว่าเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ สิ่งเหล่านี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารลูกหนี้ของสหกรณ์ว่าการให้สินเชื่อไปแล้วมีแนวโน้มว่าจะไม่สามารถเก็บหนี้ได้มีมากน้อยเพียงใด ดังนั้นสหกรณ์ต้องมีแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินการภายหลังการให้กู้ยืมอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการติดตาม ดูแลลูกหนี้ หาแนวทางแก้ไขหากมีการค้างชำระเกิดขึ้น และนำเข้าที่ประชุมเพื่อหารือร่วมกันในรายที่มีปัญหา มีเอกสารหลักฐานแสดงได้ว่าการดำเนินการในทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วนในการติดตามลูกหนี้

10. การควบคุมภายในด้านเงินเดือนและค่าจ้าง

พบว่าโดยส่วนใหญ่ สหกรณ์ฯ เห็นว่ามีความสามารถควบคุมภายในระดับน้อยที่สุดในปัญหาการเบิกเงินล่วงหน้า หรือทำงานในวันหยุดทุกครั้งไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการดำเนินการ ปัญหาการพิจารณาการจ้างพนักงานระดับต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ ปัญหาการ

อนุมัติการเปลี่ยนแปลงเงินเดือนของผู้ปฏิบัติงาน โดยไม่ผ่านคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนของการบริหารงานบุคคลของสหกรณ์มีความชัดเจน และต้องดำเนินการตามกฎหมายแรงงาน การจัดจ้างบุคลากรต้องมีการขอความเห็นจากหน่วยงานที่กำกับดูแลก่อน และต้องดำเนินการตามระเบียบเนื่องจากกระทบกับบุคคลภายนอก หากดำเนินการไม่ถูกต้องอาจส่งผลให้มีการร้องเรียนสร้างความเสียหายต่อสหกรณ์ได้ ทั้งนี้ การดำเนินการต่าง ๆ ต้องหารือในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานบุคคล และส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาการควบคุมภายในระดับน้อย ในปัญหาการละเลยของผู้มีอำนาจในการลงนามในรายละเอียดสรุปเงินเดือน หรือรายละเอียดเงินเดือนก่อนจ่ายเงินเดือน ปัญหาการละเลยการตรวจสอบการทำงานของพนักงาน โดยผู้บริหาร ไม่ได้ลงลายมือชื่อกำกับในแต่ละวัน ปัญหาความไม่สมบูรณ์และความไม่เป็นปัจจุบันของประวัติพนักงาน ปัญหาการรับเงินเดือน โดยไม่ได้ลงลายมือชื่อรับเงิน หรือได้รับใบแจ้งยอดเงินเดือนทุกครั้ง ปัญหาการไม่ลงเวลาในการทำงานของพนักงาน หรือลงเวลาไม่ครบถ้วน ปัญหาการละเลยการกระทบยอดเงินเดือนในงวดนี้กับงวดก่อน ๆ ในเรื่องของจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และจำนวนเงินมีความสัมพันธ์กันเหมือนเดิม การดำเนินงานบางสหกรณ์ดำเนินงานโดยไม่มีแรงกดดันการให้ความสำคัญในเรื่องของเอกสารหลักฐานต่าง ๆ จึงไม่มีความสมบูรณ์ของเอกสารเท่าที่ควรไม่ว่าจะเป็นการไม่มีการตรวจทานงานของผู้ที่รับผิดชอบ ไม่มีการลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องของผู้บริหาร ซึ่งอาจเป็นเพราะในส่วนนี้ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลภายนอกจึงไม่ให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตาม แม้จะพบปัญหาในระดับน้อยก็ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการป้องกันการเสียหายอันเกิดจากการทุจริต

ข้อค้นพบจากการศึกษา

การควบคุมภายในทางการบัญชีเป็นเพียงหนทางและมาตรการในการดำเนินการของผู้บริหารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสกัดกั้นความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในองค์กร และซึ่งมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในทุกกระบวนการ และทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการให้มีการควบคุมภายในที่ดีในทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ การตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2540) และถึงแม้ว่าจะไม่มีปัญหาการควบคุมภายในทางการบัญชีในกิจกรรมทางการบัญชี ในเรื่องของการจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งแยกหน้าที่การทำงาน การรับ-จ่ายเงินที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน การรับ-จ่ายเงินแก่สมาชิกที่มีหลักฐานชัดเจน แต่ในขั้นตอนของการปฏิบัติของสหกรณ์พบว่าบางแห่งไม่สามารถจัดให้มีการควบคุมภายในทางการบัญชีอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่าง ๆ ของการควบคุมภายในทางการบัญชี ได้แก่ การขาดจิตสำนึกของการรักษาผลประโยชน์

องค์กรของคณะกรรมการดำเนินการ ผู้บริหาร และพนักงาน ยังคงทำงานอย่างไม่มีเป้าหมาย ขาดแรงจูงใจในการสร้างผลตอบแทนให้กับองค์กร ทั้งนี้ในขั้นตอนของการปฏิบัติพบว่ามี ความตั้งใจที่จะละเลยงานเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าทุก ๆ ขั้นตอน มีความโปร่งใส ตรวจสอบที่มาที่ไปได้ ไม่สร้างความสงสัยให้แก่สมาชิก ที่อาจเกิดจากการขาด ทักษะองค์ความรู้ของผู้บริหารและพนักงาน ในการนำหลักการควบคุมภายในทางการบัญชีมาใช้ในการ บริหารงานของสหกรณ์ จะสังเกตว่าขั้นตอน วิธีปฏิบัติ และระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์มีความ รัดกุม และครอบคลุมทุกระบบการควบคุมภายในแต่เมื่อลงมือปฏิบัติกลับมีช่องทางที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดของแต่ละสหกรณ์ อาทิ สหกรณ์มีสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงานของสหกรณ์ที่ไม่เอื้อต่อการควบคุมภายในทางการบัญชี เช่น สถานที่ก่อตั้งอยู่ ห่างไกลจากชุมชนส่งผลต่อการขนย้ายเงินสดไปยังสถาบันการเงินล่าช้า และเสี่ยงต่อการถูก โจรกรรม ไม่มีห้องมั่นคงเพื่อการจัดเก็บเงินสดและเอกสารสำคัญ การขาดเครื่องมือ และอุปกรณ์ ในการบริหารงานที่ทันสมัย อาทิ โปรแกรมบัญชีสำหรับสหกรณ์ ระบบโทรศัพท์สนับจบบิด เป็นต้น การร่วมมือกันไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กิจการวางไว้ หรือผู้ปฏิบัติไม่เห็น ความสำคัญของระบบการควบคุมภายในที่มีอยู่ การขาดการตรวจสอบว่าผู้ปฏิบัติงานได้ดำเนินการ ตามระบบการควบคุมภายใน ไม่มีมาตรการที่เข้มงวดในการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งปัจจัย เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบการควบคุมภายในไม่มีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นหัวข้อที่อาจมีข้อจำกัดในการตอบแบบสอบถามกล่าวคือพนักงาน ที่เกี่ยวข้องอาจจะเป็นผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมการควบคุมภายในทางการบัญชี หรือมีส่วนพบเห็นในการไม่ปฏิบัติตามของพนักงานคนอื่นได้
2. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์ การเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก เท่านั้น
3. การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาของการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์ การเกษตร ไม่รวมถึงสหกรณ์ประเภทอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

สหกรณ์การเกษตรสามารถที่จะจำแนกออกเป็นประเภท เช่น สหกรณ์ที่เน้นให้บริการ ดินเชื่อทางการเกษตร สหกรณ์ที่เน้นการจัดสรรน้ำ สหกรณ์ที่เน้นการตลาดเพื่อการเกษตร และ สหกรณ์ที่เน้นการรวบรวมผลผลิตการเกษตร เป็นต้น

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการควบคุมภายในทางการบัญชีของสหกรณ์การเกษตรแต่ละประเภทเพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางแก้ปัญหของสหกรณ์การเกษตรแต่ละประเภท
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการควบคุมภายในทางด้านอื่นนอกเหนือจากทางการบัญชี เช่น ทางด้านบริหาร ทางด้านบุคคล ทางด้านระบบสารสนเทศ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved